

УДК 631.164.23:631.1.016:664.1

І. В. Чирва,
аспірант, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ІНВЕСТИВАННЯ У РОЗВИТОК ЦУКРОВОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА

I. Chyrva,
postgraduate student, Poltava State Agrarian Academy, Poltava

INVESTING IS IN DEVELOPMENT OF SUGAR BEET PRODUCTION

У статті представлено результати аналітичного огляду інвестицій для розвитку цукровобурякового виробництва. Проведено розрахунок інвестицій в основний капітал галузі в Полтавській області. Відображено результативність виробництва цукрових буряків у регіоні. Досліджено вплив інвестування на розвиток цукровобурякового виробництва. Обґрунтовано шляхи активізації інвестування у розвиток галузі.

In the article the presented results of state-of-the-art review of investments are for development of sugar beet production. The calculation of investments is conducted in the fixed assets of industry in the Poltava region. Effectiveness of production of sugar beets is represented in a region. Influence of investing is investigational on development of sugar beet production. The ways of activation of investing are reasonable in development of industry.

Ключові слова: інвестиції, інвестування, цукровобурякове виробництво, розвиток, інновації.
Key words: investments, investing, sugar beets production, development, innovation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах господарювання інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення структурних зрушень у народному господарстві, прискорення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макrorівнях [5, с. 58]. Інвестування як економічний процес активізації діяльності підприємства є важливішим механізмом соціально-економічних перетворень, особливо в умовах кризової ситуації, що склалася в Україні, та зумовила низьку інвестиційну активність, зокрема у підприємствах цукровобурякового виробництва.

Тісний зв'язок між інвестиційними процесами і динамікою виробництва відмічають сучасні дослідники. Причому цей зв'язок взаємний: згортання виробництва зменшує попит на інвестиції, а дефіцит інвестиційних ресурсів призводить до згортання виробництва [4, с. 122].

Отже, інвестиції є економічною основою відродження цукровобурякового виробництва як провідного особливо у господарствах лісостепової зони. Організація буряківництва у господарствах є одним із чинників підвищення культури землеробства. Разом з тим цукрові буряки є єдиною технічною культурою для виробництва енергетичного продукту харчування — цукру, а багатокомпонентність її вихідної продукції — цукру, меляси, жому є також базою для розвитку тваринництва й багатьох галузей харчової і переробної промисловості та виробництва широкого асортименту продовольчих товарів і продуктів технічного призначення, а також збільшення робочих місць та зайнятості населення на селі [2, с. 77].

Тому виникає необхідність досконалого вивчення питання інвестування у розвиток цукровобурякового виробництва.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичні аспекти інвестування у розвиток аграрного виробництва досліджували О. Гаврилюк [1], М. Коденська [2], Ю. Лупенко [1; 4; 3; 7], Н. Мазур [5], Л. Смолій [8], Ю. Хвесик [9]. Але науковці повністю не висвітлили питання інвестування у галузь. Отже, з метою поглибленого вивчення інвестування цукровобурякового виробництва потрібно детальніше провести дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Обґрунтувати інвестиції у розвиток цукровобурякового виробництва та забезпечення стабілізації його ефективності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вітчизняне цукровобурякове виробництво потребує масштабних інвестицій. Необхідність є не лише у оновленні техніки, а й у терміновому забезпеченні освоєння інноваційних технологій для підвищення конкурентоспроможності галузі.

Цукровобурякове виробництво має недовикористаний виробничий, науковий і інтелектуальний потенціал, що для свого використання потребує інвестиції в аграрний сектор. Ризикованість в умовах кризових ситуацій стримує інвестування аграрного сектору економіки,

Таблиця 1. Основні показники діяльності сільського господарства за роками

Показник	2010	2011	2012	2013	2013 у % до 2010	2013 у % до 2012
1. Основні засоби, млн грн.	6446	6768	7342	8416	130,6	114,6
2. Капітальні інвестиції, млн грн.	845,9	1259,2	1579,7	1852,7	219,3	117,3
3. Валова продукція, млн грн.	10999,2	14922,5	13399,8	16022,9	145,7	119,6
4. Прибуток, млн грн.	1062,2	1579,6	1482,4	757,4	71,3	51,1

* Джерело: розрахунки автора на основі Статистичного щорічника Полтавської області за 2013 р.

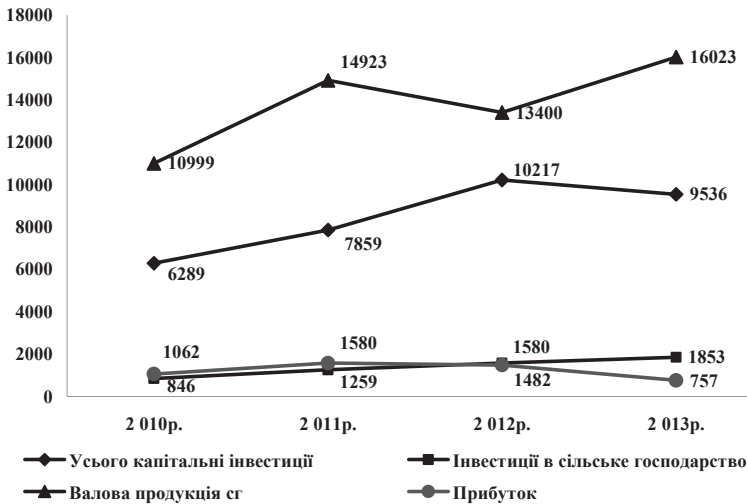

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій Полтавської області за роками, млн грн.

особливо сільськогосподарських підприємств. Хоча в Україні привабливою є земля, що істотно виграє за якістю і потребує у два — три рази менше добрив і техніки на гектар, ніж європейський ґрунт [1, с. 64]. Основні показники діяльності сільського господарства розглянемо у таблиці 1.

Обсяги капітальних інвестицій за роками досліджуваного періоду (2010—2013 рр.) збільшувались в порівнянні з попередніми роками і становили у 2013 році — 1853 млн грн. або у 2 рази більше, водночас виробництво валової продукції зросло на 46 % (16022,9 млн грн. у 2013 році). Разом з тим прибуток зменшився май-

Таблиця 2. Розрахунок інвестицій в основний капітал цукровбурякового виробництва Полтавської області за роками

Показники	2010	2011	2012	2013	2013 у % до 2010
1. Наявність основних засобів у буряківництві, млн грн.	488,7	502,5	605,4	599,9	122,8
2. Придбання основних засобів всього, млн грн.	8,7	18,7	15,9	7,8	89,7
у тому числі:					
- спеціальна бурякозбиральна техніка ¹	0,4	11,0	5,7	2,3	575
- техніка загального призначення ²	8,3	7,7	10,2	5,5	66,3
3. Всього основних засобів у буряківництві, млн грн.	497,4	521,2	621,3	607,7	122,2
у тому числі: на 1 га посівів, тис. грн.	7,3	8,5	10,2	23,4	320,5
4. Нормативна потреба на 1 га всього, тис. грн.	34,7	34,7	34,7	34,7	100
5. Додаткова потреба в інвестиціях, тис. грн.	27,4	26,2	24,5	11,3	41,2

¹ Інформація Департаменту аграрно-промислового розвитку ПДОА.

² Розрахунково за відсотком буряків у структурі посівів за роками.

Джерело: власні розрахунки автора.

же у 2 рази і становив 757 млн грн. Вартість основних засобів збільшилась на 15% і становила у 2013 р. — 8416 млн грн. Звідси не відповідна динаміка обсягів інвестицій та важливих показників роботи сільського господарства — інвестиції зростають швидше, ніж результативні показники.

Успішний розвиток сільського господарства потребує інвестицій, а нагальною необхідністю є освоєння інноваційних технологій для підвищення конкурентоспроможності галузі. Так, останніми роками капітальні інвестиції в сільському господарстві зростають (рис. 1).

Зокрема у 2010—2013 роках обсяги капітальних інвестицій зростали щорічно на 17-219%. Притому, що у 2013 році було на 7% зменшено загальний обсяг капітальних інвестицій.

У нинішніх умовах потенціал інвестування в сільське господарство постійно зростає. Цьому сприяє, насамперед, збільшення попиту на продукцію галузі на світовому ринку і, відповідно, високі темпи підвищення цін [3, с. 60].

Майже 70% інвестицій в сільському господарстві формується за рахунок власних коштів вітчизняних товаровиробників і очікується, що ця частка збережеться і надалі. Прогнозується зростання власних коштів товаровиробників на інвестиційні цілі за рахунок амортизаційних відрахувань [7, с. 14].

У сьогоденній ситуації навіть великі підприємства змушені переглянути інвестиційні плани й відмовитись від великих витрат, підтримуючи лише діючі потужності, що, насамперед, спричинено гострим дефіцитом кредитних ресурсів [8, с. 65].

Необхідність залучення інвестиційних ресурсів у сільське господарство зумовлюється гострою потребою в оновленні матеріально-технічної й технологічної бази сільськогосподарських підприємств, що дасть можливість товаровиробникам нарощувати обсяги виробництва, знижувати його вартість, поліпшувати умови праці, виробляти конкурентоспроможну продукцію, підвищуючи продуктивність, ставати активними учасниками ринку [9, с. 64].

Вартість основних засобів у буряківництві в 2013 році зросла на 23%, але витрати на їх придбання зменшились на 10% порівняно із 2010 роком (табл. 2).

Спеціальної бурякозбиральної техніки було закуплено на суму — 2,3 млн грн., що більше у 6 раз, а техніки загального призначення — 5,5 млн грн., що менше на 34%. В загальному сума основних засобів буряківництва зросла на 22% і становила у 2013 р. — 607,7 млн грн., у тому числі на 1 га посівів — 23,4 тис. грн., що у 3 рази більше 2010 р. За розрахунками Г. Підлісецького нормативна потреба основних засобів на виробництво цукрових буряків в зоні Лісостепу України при урожайності 400 ц/га становить — 34704,3 грн/га [6, с. 15]. За на-

шими розрахунками додатково необхідно інвестицій у 2013 р. — 11,3 тис. грн. Активізація інвестування до цієї галузі, можлива в результаті успішного їх розвитку і переорієнтацією на прогресивні технології вирощування і використання нової економічно вигідної техніки вітчизняного виробництва.

Приріст інвестицій протягом аналізованого періоду є, але у 2013 р. відбувся спад на 1,8 тис. грн. порівняно з 2012 роком, але це більше, ніж у 2010 р.

Проте результативність виробництва цукрових буряків, яку характеризує рівень рентабельності, за роками була низькою (рис. 2), у 2012 р. — 3,9 %, проте у 2013 році досягнуто найвищої рентабельності за останні роки — 11,4%. Збитки в галузі призвели до зменшення кількості підприємств, що займаються бурякосіянням і у 2013 році становила лише 35 одиниць.

Порівнюючи інвестиції з рентабельністю виробництва прослідковуємо невідповідність вкладених інвестицій із результатами цукровобурякового виробництва в регіоні. Лише виправдані інвестиції у придбання є у 2011 році коли було вкладено найбільше у бурякозбиральну техніку: у розрахунку на 1 га — 159 грн., а відповідно і рівень рентабельності становив 9,4%. У 2013 році рентабельність 11,4% при інвестуванні у бурякозбиральну техніку — 71 грн./га.

ВИСНОВКИ

Для покращення стану в цукровобуряковому виробництві терміново потрібні інвестиції. Їх активізація доцільна шляхом: впровадження пільгового оподаткування прибутків сільськогосподарських підприємств, стимулювання пільгового кредитування банками та надання фінансової підтримки у разі необхідності, субсидування та дотування з бюджету, як важливого джерела підтримки сільськогосподарських підприємств, інтеграції з метою спрощення виробництва, технічного облаштування та логістика виготовленої продукції, інтенсифікації виробництва за рахунок нарощування інвестицій та стимулювання підвищення продуктивності праці.

Реалізація названих мотиваційних чинників потребує значних вкладень та активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки.

Література:

1. Гаврилюк О.В. Інвестування в агросектор: ідентифікація та напрями усунення перешкод / О.В. Гаврилюк, Ю.О. Лупенко // Економіка АПК. — 2009. — № 6. — С. 63—68.
2. Коденська М.Ю. Тенденції розвитку і напрями активізації інвестування цукробурякового виробництва / М.Ю. Коденська // Економіка АПК. — 2010. — № 2. — С. 74—78.
3. Лупенко Ю.О. Інвестування розвитку сільського господарства / Ю.О. Лупенко, Є.І. Лупенко // Економіка АПК. — 2008. — № 12. — С. 59—62.
4. Лупенко Ю.О. Фінансування інвестицій у сільськогосподарське виробництво / Ю.О. Лупенко, Є.І. Лупенко // Економіка АПК. — 2010. — № 10. — С. 122—125.
5. Мазур Н.А. Перспективи підвищення інвестиційної активності Подільського регіону / Н.А. Мазур // Економіка АПК. — 2011. — № 3. — С. 58—63.
6. Методичні рекомендації з обґрунтування нормативної потреби основних засобів на виробництво

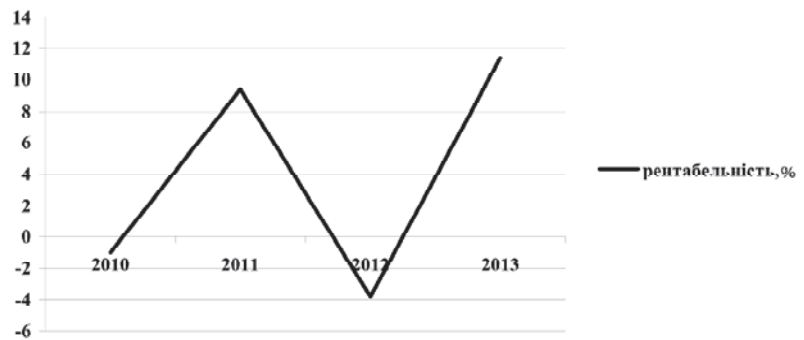

Рис. 2. Рівень рентабельності цукрових буряків у Полтавській області за роками, %

сільськогосподарської продукції / Г.М. Підлісецький, М.І. Герун, В.В. Гаркавий, О.В. Вишневецька. — К.: ННЦ ІАЕ, 2013. — 52 с.

7. Перспективи та можливі ризики розвитку сільського господарства України у 2014 році: науково-аналітичний прогноз / [Ю.О. Лупенко, М.І. Пугачов, В.Я. Месель-Веселяк та ін]; за ред. Ю.О. Лупенка та М.І. Пугачова. — К.: ННЦ ІАЕ, 2014. — 32 с.

8. Смолій Л. В. Інвестиційне забезпечення аграрних підприємств регіону / Л.В. Смолій // Економіка АПК. — 2009. — № 9. — С. 65—67.

9. Хвесик Ю.М. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрної сфери / Ю.М. Хвесик // Економіка АПК. — 2011. — № 12. — С. 62—69.

References.

1. Havryliuk, O. V. and Lupenko, Yu. O. (2009), "Investment in the agricultural sector: identification and direction of removing the obstacles", *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 63—68.
2. Kodens'ka, M. Yu. (2010), "Progress trends and directions of activation of investing of sugar beet production", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 74—78.
3. Lupenko, Yu. O. and Lupenko, Ye. I. (2008), "Investing of development of agriculture", *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 59—62.
4. Lupenko, Yu. O. and Lupenko, Ye. I. (2010), "Financing of investment in an agricultural production", *Ekonomika APK*, vol. 10, pp. 122—125.
5. Mazur, N.A. (2011), "Prospects of increase of investment activity of the Podolsk region", *Ekonomika APK*, vol. 3, pp. 58—63.
6. Pidlisets'kyj, H. M. Herun, M. I. Harkavyj, V. V. and Vyshnevets'ka, O. V. (2013), *Metodychni rekomendatsii z obgruntuvannia normatyvnoi potreby osnovnykh zasobiv na vyrobnytstvo sil's'kohospodars'koi produktsii* [Methodical recommendations are from the ground of normative necessity of the fixed assets on the production of agricultural productions], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.
7. Lupenko, Yu. O. Puhachov, M. I. and Mesel'-Veseliak, V. Ya. (2014), *Perspektyvy ta mozhlyvi ryzyky rozvytku sil's'koho gospodarstva Ukrainy u 2014 rotsi: naukovanalytychnyj prohnoz* [Prospects and possible risks of development of agriculture of Ukraine in 2014: scientifically-analytical prognosis], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.
8. Smolij, L. V. (2009), "Investment providing of agrarian enterprises of region", *Ekonomika APK*, vol. 9, pp. 65—67.
9. Khvesyk, Yu. M. (2011), "Investment providing of development of agrarian sphere", *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 62—69.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2015 р.